GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE DI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ L.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 58. *Sâmbătă, 14 (26) Martie.* 1887.

Brașovŭ, 13 Martie 1887.

Festivitățile din Berlinŭ s'au terminatŭ și cu ele a încetatŭ și mica pausă, în care s'au făcutŭ contemplațiunile cele mai pacĭnice asupra progreselorŭ estraordinare ale germanismului în deceniile din urmă și asupra admirabilelorŭ succese, ce au încoronatŭ pănă adĭ domnirea bĕtrânului împĕratŭ Wilhelm.

Ca încheiere a grandiósei serbărĭ, publică Monitorulŭ imperiului german o mulțămire a împĕratului Wilhelm pentru adênca simpatiă, ce i-a dovedit'o poporulŭ germanŭ la diua nascerei sale a 90-a precum și pentru tóte atențiunile pline de iubire ce i s'au făcutŭ. Norocosulŭ regentŭ dice în manifestulŭ sĕu între altele:

„In juneța mea cea mai fragedă vĕdui monarchia tatălui meu adêncŭ mâhnitŭ într'o fatală cercare, dér amŭ vĕdutŭ și fidelitatea și iubirea de jertfă cea mai devotată precum și puterea și curagiulŭ neînfrântŭ alŭ poporului în dilele când s'a ridicatŭ pentru liberarea sa. Acum la bĕtrânețele mele mĕ uitŭ, după atâtea pățanii ale vieței mele, cu mândriă și cu mulțămire la marile transformărĭ, carĭ au creatŭ în Germania trecutulŭ gloriosŭ alŭ timpului celui mai recentŭ, mărturia neperitóre a unirei germane, a sincerității și iubirei de patriă. Fiă ca iubita nóstră patriă sĕ se bucure de multŭ doritele isbênde, precum sperŭ cu firmitate, într'o lucrare a păcii neturburată și binecuvêntată spre înaintarea din ce în ce mai mare a bunăstării tuturorŭ claselorŭ națiunei!“

Abia s'a terminatŭ marea serbare și principele Bismarck a și reînceputŭ lupta în contra opozițiunei germane, contra partidei centrului, a progresiștilorŭ și socialistilorŭ. Se vede, că cancelarulŭ germanŭ nu împărtășesce pe deplinŭ părerea monarchului sĕu privitóre la „unirea germană“, la „sinceritatea și iubirea de patriă“ a tuturorŭ Germanilorŭ. Bismarck privesce încă la o parte mare a poporațiunei germane ca la nisce „dușmanĭ ai statului,“ înființatŭ cu concursulŭ sĕu prin „ferŭ și sânge“, de aceea șĭ-a pusŭ în gândŭ sĕ nimicéscă pe acești „dușmanĭ“ cu ajutorulŭ puterei și a influinței Papei dela Roma.

Este adecă vorba aicĭ mai ântêiu de partida lui Windthorst, care și cu ocasiunea votărei septenatului s'a abținutŭ dela votŭ și care prin opozițiunea ei tenace i-a făcutŭ și îi face încă multă bătaiă de capŭ cancelarului germanŭ. Spre a puté bate pe Windthorst și pe preoțimea catolică „democratică,“ ce-lŭ susține, Bismarck a credutŭ că e oportunŭ sĕ încheiă pace cu Papa împlinindu-i cererile în privința modificărei legilorŭ bisericescĭ aduse în Maiu 1873.

„Posițiunea mea“, dise Bismarck în ședința de Mercurĭ a camerei seniorilorŭ prusianĭ, „față cu cestiunea modificărei legilorŭ bisericescĭ, este curatŭ politică, oportunistă. Pacea cu Papa îmĭ este o pace ca cu orĭce altă putere,... dér voiescŭ o pace onorifică și durabilă.“

După ce arată că pacea pănă acum a fostŭ împiedecată de partida centrului „inimică statului“, a căreia putere a crescutŭ neîncetatŭ și „care s'a aliatŭ chiarŭ cu progresiștii și cu socialiștii, pentru că ura ei contra guvernului era mai mare decâtŭ iubirea ei către biserică“, cancelarulŭ resumă motivele ce-lŭ îndémna la încheiarea păcii cu curia romană, în următorulŭ modŭ caracteristicŭ:

„Amŭ voi“, dice Bismarck, „sĕ tragemŭ în partea nóstră pe catolicii cu sentimente germane și fidelĭ statului, spre a ne întări față cu *periculele, ce amenință esistența nóstră națională într'unŭ timpŭ nu prea îndepărtatŭ.* Și relațiunea nóstră cu Austria se va îmbunătăți, décă nu vomŭ mai avé certurĭ confesiunale. Ce-i dreptŭ alegerile din urmă au doveditŭ, că pacea cu Papa încă nu ne garantéză înceterea inimicițiilorŭ din partea lui Windthorst. Dér în lupta Papei, amicŭ Germanilorŭ, în contra lui Windthorst și a preoțilorŭ democratisătorĭ îmĭ este neîndoiósă victoria Papei. Noi vomŭ avé sĕ sprijinimŭ pe Papa în lupta acésta *în potriva democrației preoțescĭ* și totodată sĕ-i sustragemŭ pe câtŭ se póte și partidei progresiștilorŭ, care este fructulŭ premergĕtorŭ socialismului, alianța cu preoțimea cea mică totŭ așa de subversivă, séu celŭ puținŭ sĕ-o facemŭ nepericulósă. *Papa și Imperatulŭ au aicĭ același interesŭ de a sprijini autoritatea* și Papa de astădĭ iubitorŭ de pace și înțeleptŭ ne este unŭ prețiosŭ aliatŭ.“

La încheierea discursului sĕu dise Bismark: „Décă voimŭ sĕ avemŭ pace cu Roma, atuncĭ pacea cu partida centrului nu mai e așa de importantă. Décă Papa și Regele (Prusiei) vorŭ fi una, atuncĭ putemŭ privi în liniște la lupta ulterióră cu centrulŭ.“

Enunciațiunile prințului de Bismarck, făcute o di după iubileulŭ Impĕratului, trebue sĕ deștepte serióse îngrijirĭ în inima tuturorŭ patrioțilorŭ germanĭ, carĭ, fără a se închina idolului puterei bismarkiane, mai au sensŭ pentru marile idealurĭ ale libertății neamului lorŭ, căcĭ melodia ce o cântă adĭ cancelarulŭ este vechiă și odorogită, este cântecelŭ celei mai încarnate reacțiunĭ, care niciodată nu a adusŭ nicĭ unŭ bine popórelorŭ.

Audițĭ acolo, Papa și împĕratulŭ Germaniei sĕ-șĭ dea mâna, pentru ca sĕ pótă suprima cu atâtŭ mai ușorŭ pe cei mai micĭ, preoțĭ și mirenĭ, carĭ au nespusa cutezare a profesa „idei democratice“ în acestŭ veacŭ alŭ luminilorŭ. Acésta o numesce Bismarck „sprijinirea autorității“, pe când în realitate nu se tractéză decâtŭ de sprijinirea despotismului și a liberului arbitriu alŭ acelora, carĭ voiescŭ ca lumea sĕ se îndrepteze după mințile lorŭ, după dictatulŭ ce'lŭ facu ei în îngâmfarea lorŭ de putere.

Omenii centrului, susține Bismarck, arŭ fi inimicii statului germanŭ. I-a vĕdutŭ însĕ lumea și i-a admiratŭ luptându-se alăturĭ cu toțĭ ceilalțĭ Germanĭ în contra Francesilorŭ la 1870/1. In ce constă dér inimiciția lorŭ, în aceea că nu vorŭ ca Germania sĕ fiă o casarmă?

Cum sĕ se pórte Sașii din Ardélu?

Sub acestŭ titlu amŭ reprodusŭ, în Nr. 54 alŭ foiei nóstre, după »Pester Lloyd“ unŭ articulŭ alŭ scriitorului din Berlinŭ, Karl Bleibtreu, publicatŭ în „Geselschaft« din Lipsca

»Kronstädter Zeitung“, reproducêndŭ și ea acelŭ articulŭ, ilŭ introduce, sub titlulŭ *Est modus in rebus*, cu următórele cuvinte:

„Scriitorulŭ berlinezŭ Karl Bleibtreu, a cărui ființă cam esaltată e bine cunoscută și în Brașovŭ (la festivitățile săsescĭ din anulŭ trecutŭ, Bleibtreu a fostŭ în modŭ strălucitŭ primitŭ de Sașii din Brașovŭ — Red.), a publicatŭ în foia periodică din Lipsca „Geselschaft“ unŭ articulŭ despre „greșelele germane ale Sașilorŭ ardelenĭ,“ care se întemeiază pe o concepțiune cu totulŭ falsă asupra situațiunei și raporturilorŭ nóstre.«

După ce reproduce articolulŭ amintitŭ, face „Kronst. Ztg.“ următórele reflexiunĭ:

»Bleibtreu trece inainte de tóte cu vederea, că noi Sașii suntemŭ cetățenĭ credincioșĭ ai statului ungarŭ, orĭ câtŭ s'ar îndoi despre acesta foile maghiare agitatóre, — și că noi nicĭ măcar pe departe nu ne gândimŭ la aceea, d'a ne desface vr'odată de statulŭ ungarŭ. Ce sĕ și facemŭ? De țera mamă germană ne desparte unŭ teritoriu atâtŭ de întinsŭ, care e ocupatŭ de Maghiarĭ, Românĭ și Slavĭ, încâtŭ nicĭ nu putemŭ visa măcar despre posibilitatea unei unirĭ cu Germania“

„Prin alianță cu România?“ Lucrulŭ nu e de luatŭ in seriosŭ. Der sĕ facemŭ odată abstracțiune de fantastica ce zice în acéstă ideă și sĕ punemŭ casulŭ, că împilarea Sașilorŭ și Românilorŭ ar cresce în așa gradŭ, încâtŭ ambii ar fi împinșĭ la rĕscolă pe față și arŭ fi sprijinițĭ de România. Sĕ punemŭ mai departe casulŭ — fantasia póte lua în considerare tóte fantomele posibile — că lupta în contra maghiarismului ar fi încuunnată de succesŭ. Care ar fi urmarea? Unŭ mare imperiu dacoromânŭ, care ar cuprinde 10 milióne Românĭ, contra 1 milionŭ Maghiarĭ și 200,000 Sașĭ. Crede Bleibtreu, că cu privire la limba nostră ș. a. amŭ fi tratațĭ de Românĭ mai cu cruțare, decâtŭ adĭ de Maghiarĭ? Față cu Maghiarii, Românii lĭ-arŭ rĕsplăti egalŭ cu egalŭ. Der cum că arŭ fi aplicațĭ a ne acorda nouĕ Sașilorŭ o posițiune escepțională favorisată, nu credemŭ, și decă Bleibtreu ar cunosce referințele, nicĭ elŭ n'ar crede. Din contră — consciința națională a românismului ar cresce, lucru naturalŭ, astfelŭ încâtŭ noi ușorŭ amŭ pute cădé din puțŭ în lacŭ.“

„Bleibtreu ar prefera unei perirĭ morale și spirituale o perire fisică gloriósă în luptă pentru cele mai sfinte bunurĭ ale culturii. Și noi. Dér încă n'a ajunsŭ lucrulŭ acolo. De sigurŭ. Maghiarii îșĭ dau totă ostenela posibilă sĕ ne maghiariseze pe noi ca și pe celelalte rasse nemaghiare ale Ungariei. Dér în poporulŭ săsescŭ n'au obținutŭ nicĭ unŭ succesŭ, pănă acum celŭ puținŭ, și suntemŭ de firma convingere, că nicĭ nu vorŭ ave succesŭ la noi. Vedĭ bine, nu se cade sĕ stămŭ cu mânile'n sinŭ. Der nicĭ nu facemŭ acésta. Suntemŭ totdeuna la pază și ne apĕrămŭ cu tóte mijlócele ce ne stau la disposițiune Și ne apĕrămŭ cu atâtŭ de bunŭ succesŭ, încâtŭ n'amŭ perdutŭ încă speranța d'a ne puté apĕra germanismulŭ nostru până ce va trece furtuna și pănă ce in fine totușĭ Maghiarii vorŭ înțelege, că politica de maghiarisare e neesecutabilă. Diua trebue sĕ vină și va veni. Căcĭ ceea ce a disŭ bĕtrânulŭ Horațŭ, rĕmâne în vecĭ adevĕratŭ: *Est modus in rebus, sunt certi denique fines.*«

SCIRILE DILEI.

Se scrie din Pesta „Corespondenței politice“, că trimeterea d-lui *Aurelianŭ* în acestŭ orașŭ ca delegatŭ alŭ României, deși nu redeșteptă o îndoială asupra bunei voințe a guvernului românŭ, *se teme* cu tóte acestea ca *negociările sĕ nu rĕușéscă,* căcĭ se șcie că d. Aurelianŭ n'a deviatŭ din punctulŭ sĕu de vedere protecționistŭ. Primulŭ obiectŭ alŭ negociărilorŭ și celŭ mai delicatŭ va fi convențiunea veterinară, care va presinta marĭ dificultățĭ, deóre-ce trebue sĕ caute a stabili regulĭ pentru intrarea vitelorŭ române din Austro-Ungaria.

—x—

Exercițiile de arme începŭ în anulŭ acesta la 18 Aprilie n. și ținŭ 13 dile (pentru oficerii de reservă 28 dile). La aceste esercițiĭ suntŭ chemațĭ oficerii și soldații reserviștĭ din anii 1882, 1880 și 1878, mai departe acei reserviștĭ, carĭ din vr'unŭ motivŭ óre-care n'au făcutŭ esercițiile din anulŭ trecutŭ.

—x—

La trecerea *părechei regale române* prin gara din Pesta, au fostŭ de față și Românii de acolo în mare numĕrŭ, întêmpinândŭ pe Maiestățile Lorŭ, după cum spune „Pester Lloyd«. cu urărĭ de: „Sĕ trăiască“.

—x—

Școla din *Crisbavŭ,* care fusese închisă din causa pojarului, încetândŭ bola, s'a redeschisŭ.

—x—

Agio vamalŭ s'a stabilitŭ pentru luna Aprilie cu 27 procente.

—x—

Comitetulŭ damelorŭ din Pesta alŭ reuniunei de maghiarisare ardelene 'șĭ-a ținutŭ la 20 Martie n. ședința de constituire, funcționândŭ ca președintă contesa Tibor Karolyi. Protocolulŭ a fostŭ luatŭ de deputatulŭ dietalŭ Iuliu Horvath. Intre cele 10 președinte aflămŭ următorele nume germane: d-na Stefan Mendel, d-na Iosef Hampl, d-na Aladar Schnierer, d-na Franz Natter.

—x—

Numĕrulŭ reflectanțilorŭ la postulŭ de *oficerĭ de glóte* s'a redusŭ din 3003 la 723. Dintre acestia 172 suntŭ foștĭ soldațĭ. Cursurile se vorŭ ținé, după dorința aspiranțilorŭ, în Mai, Iunie orĭ Iulie. Ministrulŭ honvedimei a ordonatŭ și conscrierea glotașilorŭ din anii 1845 pănă la 1855.

—x—

Preotulŭ gr. or. românŭ *Lad. Mateiu* din *Luna* săséscă a fostŭ pricopsitŭ de ministrulŭ Trefort cu 50 fl. — Bine, sfinte părinte, cu ce inimă ai pututŭ comite acestŭ faptŭ?

—x—

In *Măghiărușŭ* unŭ țĕranŭ sasŭ, făcêndŭ o prinsóre nebunéscă, a beutŭ dintr'o ducă unŭ litru de rachiu, din care causă a muritŭ.

In *Rotbavŭ* s'au închisŭ atâtŭ şcóla poporală română gr. or. câtŭ şi cea săsescă ev. lut. din causa *pojarului*. Suntŭ de înregistratŭ în Rotbavŭ şi casurĭ singuratice de difterită, urmate cele mai multe de mórte.

—x—

Secţiunea istorică a *Academiei române*, vĕdêndŭ că dela 1865 şi până adĭ nu s'a presintatŭ nicĭ unŭ concurentŭ la premiulŭ de 4000 lei alŭ lui Cuza-Vodă, pentru cea mai bună istorie din timpulŭ lui Aurelianŭ şi până în dilele nóstre, a rădicatŭ cifra premiului la 10,000 lei şi a fixatŭ data concursului la 1891.

—x—

Din *Bicsadŭ* se scrie cătră „Kronst. Ztg.": La 20 Martie murĭ espeditorulŭ de sticlă de aci Boros Mózes, după o bólă de abia două dile, cu simptome care făcură sĕ se presupună o otrăvire cu arsenicŭ. In urma acésta, se făcu arătare judecătorescă, la 22 l. c. s'a esecutatŭ obducţiunea judiciară şi s'a constatatŭ, că rĕposatulŭ n'a murită de mórte naturală. Stomachulŭ şi plumânile s'au luatŭ de comisiunea judecătorescă spre a se face analisa judiciară. S'a pornitŭ cercetare jucătorescă spre a se face analisa judiciară. S'a pornitŭ cercetare judecătorescă. — Omorîrea pădurarului Hidveg este şi acum după doi anĭ unŭ misterŭ, totŭ aşa atentatulŭ cu dinamită contra forestierului.

O sentinţă în afacerea însemnelorŭ naţionale.*)

Motive.

(Fine).

Considerândŭ, că în sensulŭ statutelorŭ reuniunei pompierilorŭ voluntarĭ din Orăştiă, acestă reuniune nu numai că nu este reuniune politică, ci încă prin statutele ei provócă pe singuraticii membri, ca sĕ se abţină dela demonstraţiunĭ politice;

Prin tóte aceste fără îndoielă este adeveritŭ, că acusaţii luândŭ hotărîrea sĕ se arboreze stindarde străine au datŭ dovedĭ despre tendinţe duşmănóse statului şi instituţiunilorŭ lui legale, şi tocmai într'unŭ timpŭ, când în părţile ardelene ale Ungariei aceste *naţionalităţĭ strĕine* erau dirigiate prin proclamaţiunea irredentei spre rĕsturnarea constituţiunei statului şi a ordinei legale, ceea ce dovedesce până la deplina convincţiune a judecătorului, că acusaţii au comisŭ delictulŭ prevĕdutŭ în §-ulŭ 36 alŭ codicelui penalŭ privitorŭ la delicte.

Cu privire la Mallasz Eduard şi Gombos Carolŭ faptulŭ că au smulsŭ josŭ stindardulŭ naţionalŭ ungurescŭ, care represintă însemnulŭ statului maghiarŭ, este documentatŭ prin aceea, că după mărturisirea comandantului superiorŭ alŭ reuniunei pompierilorŭ, Samuilŭ Popŭ, stindardele au fostŭ arborate pentru primirea membrilorŭ colegĭ şi pentru înălţarea sĕrbătórei întrunireĭ lorŭ dér adunarea generală a pompierilorŭ reuniunei s'a ţinutŭ numai după ce s'a luatŭ josŭ însemnulŭ statului maghiarŭ, stindardulŭ tricolorŭ naţionalŭ ungurescŭ; mai departe pompierii carĭ făceau eserciţii, numai după ce se luaseră josŭ stindardele tricolore unguresci s'au retrasŭ de pe câmpulŭ de eserciţiu.

Cumcă Mallász Ede şi Gombos Karoly au smulsŭ josŭ stindardulŭ naţiunei unguresci în modŭ arbitrarŭ şi, precum se póte cu dreptŭ presupune, din rĕsbunare, pentru că căpitanulŭ poliţiei a ordonatŭ sĕ se ia josŭ stindardulŭ românescŭ şi săsescŭ, acesta se vede din împrejurarea, că căpitanulŭ de poliţiă Wagner Friedericŭ a ordonatŭ apriatŭ lui Mallász Ede sĕ ia josŭ numai stindardele românescĭ şi săsescĭ, şi Malasz Ede a şi esecutatŭ ordinulŭ acesta, dér mai târdiu a smulsŭ şi a luatŭ josŭ stegulŭ naţiunei maghiare pe când pompierii erau încă pe câmpulŭ de eserciţiu şi înainte de a se fi ţinutŭ adunarea generală a societăţilorŭ întrunite.

Martorii Hermann Desideriu, Krivanyi George, Pui Sigismund şi Brassay György mărturisescŭ sub jurămêntŭ, că pe când Gombos Karoly s'a urcatŭ pe arculŭ de triumfŭ şi a strigatŭ de acolo că nu póte lua josŭ stindardulŭ naţionalŭ ungurescŭ, care era înţepenitŭ la mijloculŭ arcului, Mallasz Ede i-a ordonatŭ lui Gombos Karoly: smulge-lŭ josŭ! ér' Gombos Karoly la aţiţătórea provocare a lui Mallasz Ede a smulsŭ stindardulŭ naţionalŭ ungurescŭ, ce era aşedatŭ în mijlocŭ, astfelŭ încâtŭ cu stindardulŭ au eşitŭ şi cuiele, cu carĭ era înţepenitŭ, precum şi ghirlandele verdĭ de prin prejurŭ, prin care faptŭ aşa-derĕ contra amintiţilorŭ doi acusaţĭ este adeveritŭ până la convingerea judecătorului, că suntŭ vinovaţĭ de delictulŭ prevĕdutŭ în §-lŭ 37 alŭ codicelui penalŭ.

Ca împrejurare uşurătóre la mĕsurarea pedepsei contra lui Ostaşu Ionŭ, Lukats Alfred, Dezsan Albert, Kolovratŭ Ionŭ, Francz George, Wurm Eduard, Stengel Daniel şi Balluschek Iosifŭ s'a luatŭ în consideraţiă vieţa lorŭ nepătată de mai înainte, ér ca împrejurare agravantă s'a luatŭ, că arborarea stindardelorŭ strĕine, s'a făcutŭ pe timpulŭ când proclamaţiile irredentei erau în circulaţiă, de aceea acusaţii au trebuitŭ sĕ fiă pedepsiţĭ amĕsuratŭ sentinţei.

Cu privire la acusatulŭ Mallasz Ede, împrejurarea agravantă este, că în contra lui se grămădescŭ mai multe delicte, considerândŭ, că elŭ a luatŭ iniţiativa la arborarea stindardelorŭ străine considerândŭ că elŭ însuşĭ a arboratŭ stindardele străine, er împrejurare uşurătóre este viaţa lui nepătată de până acum, de aceea a trebuitŭ sĕ fiă judecatŭ la pedepsa stabilită în sentinţă.

Gombos Karoly, considerându-i-se ca împrejurare uşurătóre vieţă nepătată de până acum, de asemenea a meritatŭ pedepsa indicată.

Condamnarea la suportarea speselorŭ procesului şi a întreţinerei în arestŭ este motivată prin § 87 alŭ procedurei penale.

Samuilă Popŭ, Schuster Demeter şi Klaster Adolf, fiindŭ ca nu s'au ivitŭ dovedĭ contra lorŭ, nu cadŭ sub acusarea amintitului delictŭ şi de aceea s'au achitŭ.

Nimicerea stindardelorŭ strĕine se baseză pe § 61 alŭ codicelui penalŭ.

Orĕştiă, 5 Decembre 1885.

Fabian, m. p. subjude reg.

In contra sentinţei de mai susŭ acusaţii au făcutŭ recursŭ la Tabla regéscă din Tĕrgulŭ Mureşului (curtea de apelŭ). Tabla regéscă pe basa motivelorŭ acestui recursŭ, carĭ au fostŭ aduse înainte şi la pertractare, *a absolvatŭ pe Mallász şi pe Gombos, amêndoi Ungurĭ, ér faţă cu ceialalţĭ a ordonatŭ întregirea procesului* astfelŭ, ca mai întâiu sĕ se cerceteze, décă s'a fostŭ publicatŭ ordinaţiunea ministerială din cestiune şi după aceea *sĕ se aducă sentinţă din nou.*

După cercetările făcute s'a constatatŭ, că ordinaţiunea acea n'a fostŭ publicată, din care motivŭ judecătoria de cercŭ reg. ung. din Orăştia (totŭ acelŭ jude, Fábián) la 14 Decemvre 1886 a absolvatŭ şi pe ceilalţĭ acusaţĭ.

Ordonându-se nimicirea stindardelorŭ s'a făcutŭ apelŭ contra sentinţei. Resultatulŭ apelului încă nu ne este cunoscutŭ.

*) A se vede nr. 57 alŭ „Gaz. Trans." din anulŭ curentŭ.

Procesulŭ de calumniă

contra d-lui *F. H. Longinŭ*, advocatŭ în Deva.

(Fine.)

După acestea tribunalulŭ s'a retrasŭ şi după o $^1/_2$ óră preşedintele a publicatŭ — în câteva cuvinte şi fără a motiva cu ceva, — sentinţa, prin care inculpatulŭ numai pentru punctulŭ primŭ s'a aflatŭ vinovatŭ şi pentru aceea s'a judecatŭ la închisóre de o lună şi suportarea speselorŭ. Atâtŭ procurorulŭ, câtŭ şi acusatulŭ au insinuatŭ recursŭ şi publiculŭ amuţitŭ s'a depărtatŭ — fiecare cu ale sale păreri. Ca sĕ cunósceţi motivele sentinţei vĕ alăturŭ şi sentinţa adusă mai târdiu. Sentinţa sună:

Nr. 892—1887.

crim.

Sentinţă.

In numele Maiestăţei Sale Regelui.

Tribunalulŭ regescŭ ca forŭ de 1-a instanţă din Alba-Iulia, în causa criminală pentru calumniă, în contra lui Franciscŭ Hossu Longinŭ pusŭ în stare de acusă cu resoluţiunea ridicată la valore de dreptŭ a Tablei regescĭ dto 13. Decembre 1886 Nr. 3194 sub preşedinţa judelui de tribunalŭ Stefan Zsako, şi în presenţa judecătorilorŭ Hugo Kain şi Ignaţiu Korbuly, precum şi a v. notariului Eugen Halmágyi, pe basa pertractării finale verbale, ţinută în diua de astădi, ascultândŭ acusa şi propunerea procurorului reg. Gustav Tribusz, precum şi apĕrarea advocatului Ionŭ Coşieriu, apĕrătorŭ privatŭ, a adusŭ următorea *sentinţă:*

Inculpatulŭ Franciscŭ Hossu Longinŭ, născutŭ în Zamŭ, de 39 de ani, de religiunea gr. cat., căsătoritŭ, fără copii, advocatŭ, locuitorŭ în Deva, cu avere şi cultură corĕspundĕtóre posiţiunei sale civile, fostŭ odată pedepsitŭ pentru delictŭ de pressă, nu este militarŭ, pentru delictŭ de calumniă cualificatŭ şi punibilŭ conformŭ §-lui 260 alŭ codului penalŭ patratŭ în contra lui Dr. Franciscŭ Solyom-Fekete, preşedinte pe lângă tribunalŭ reg. din Deva, se declară vinovatŭ—şi pentru acésta se judecă la arestŭ de o lună; dela prestarea muncei obligate, impusă de lege sub durata împlinirei pedepsei, se absólvă şi i se concede alimentarea pe spesele sale proprii; şi totŭ odată sub sarcina esecuţiunei sĕ convincă la 29 fl. pe partea violatului Dr. Franciscŭ Solyom Fekete, la suportarea speselorŭ causate cu 276 fl. 27 cr. pe partea erariului, precum şi la cele ce s'ar mai causa cu întreţinerea sa în arestŭ.

Motivele:

Motivarea sentinţei după o introducere mai lungă cuprindĕtóre de teorii juridice asupra faptului de calumniă şi ale altorŭ fapte analóge, conţine următórele:

„Acusatulŭ, în urma declaraţiunilorŭ şi espresiunilorŭ cuprinse în telegrama şi subscernerea sa înaintate ministrului de justiţiă acluse în originalŭ actelorŭ de investigaţiune, carĭ formeză criterulŭ delictului vătĕmării de onore, şi carĭ tóte s'au raportatŭ şi s'au potutŭ raporta numai asupra violatului Dr. Franciscŭ Solyom-Fekete, între care se cuprinde şi aceea, că: în casŭ de lipsă, cu scrisorile, ce le am la mână şi cu carĭ le-am vĕdutŭ la alţii, voiu puté dovedi, că s'a mestecatŭ în fapte de totŭ murdare, că a fostŭ pusŭ sub inquisiţiune şi în stare de acusă legală, afirmândŭ, că în urma arătării sale, — în care se dicea şi aceea, că preşedintele numitŭ, în causele electoralĭ a esercitatŭ pressiune în modŭ bătătorŭ la ochĭ, — conformŭ posiţivei sale cunoscinţe, ministrulŭ de justiţiă provocândŭ pe preşedintele Dr. Franciscŭ Solyom Fekete sĕ se declare, acesta pentru procurarea unui documentŭ relativŭ la purificarea sa, a călĕtoritŭ la Baia de Crişiu, şi acolo a lăsatŭ sĕ se emită unŭ atestatŭ redactatŭ de elŭ însuşĭ asupra unorŭ împrejurărĭ, despre carĭ scia, că ele suntŭ neesacte, comiţêndu-se chiar şi cu ocasiunea subscrierilorŭ neregularităţĭ, adecă lămuritŭ

FOILETONU.

Cum scriu Ungurii istoria?

In dilele acestea amŭ primitŭ unŭ prospectŭ despre o carte ce voesce sĕ o dea la lumină d. Dr. Réthy László, subinspectorulŭ museului din Budapesta, sub titlulŭ: „Formarea limbei şi a naţiunei valahe" (Az oláh nyelv és nemzet megalakulása.)

D. Rethy promite, că în acestŭ opŭ alŭ sĕu va deslega „cestiunea etnologică" a originei şi formărei limbei şi naţiunei „rumene sĕu valahe". Opulŭ va fi provĕdutŭ cu charte şi desemnurĭ, şi va cuprinde 12 capitulĭ. In alŭ 11-lea capitulŭ d. Rethy se va ocupa şi de modulŭ „cum scriu Românii istoria", şi ne dă deja în prospectulŭ memoratŭ o ideiă, cum are sĕ vorbéscă despre istoricii românĭ, carĭ — după dênsulŭ — tracteză istoria ca o programă politică, fără consideraţiă la adevĕrulŭ istoricŭ

Décă şi d. Réthy va tracta istoria ca ceilalţĭ colegĭ ai sĕi ungurĭ, precum sĕ vede că va şi face, deórece caută cheia istoriei nóstre în peninsula balcanică, atuncĭ pĕcatŭ de ostenélă. A trata istoria ca o programă politică este fără îndoială o mare eróre, dér a voi sĕ facĭ politică schimosindŭ adevĕrulŭ istoricŭ, este chiar o crimă.

Inainte însĕ de a ne arĕta d. Rethy, cum scriu Românii istoria, voimŭ sĕ aducemŭ cetitorilorŭ noştri încă unŭ esemplu, cum scriu Ungurii istoria. Istoriculŭ maghiarŭ Henricŭ Marczali a publicatŭ sub titlulŭ: „Der Aufstand des Hora in Sibenbürgen" (Rĕscóla lui Horea în Ardealŭ) în „Ungarische Revue," din luna Ianuarie şi Februarie 1885, fóia redactată de istoriculŭ şi mai „eruditŭ," dér totŭ maghiarŭ şi încă neaoşŭ-neaoşŭ, Paul Hunfalvy şi de colegulŭ sĕu Gustav Heinrich, unŭ articulŭ a cărui valóre istorică „colosală" se póte vedé din următórele:

Autorulŭ dice în introducere, că în vĕculŭ alŭ XVIII-lea principii îşĭ temeu puterea numai de unŭ pericolŭ esternŭ, pe când de supuşii sĕi n'aveu nicĭ o frică. Iosifŭ II judeca mişcările îndreptate contra politicei sale totŭ din acestŭ punctŭ de vedere şi de aceea elŭ nu trebuia sĕ fiă nicidecum tiranŭ pentru a zădărnici până şi posibilitatea unei rĕscóle.

Trecêndŭ istoriculŭ ungurŭ la rĕscóla Valahilorŭ din Ardélŭ, dice că acesta nu stă în nicĭ o legătură cu causele care se pretindŭ că au provocat'o, ci ea se caracteriséză prin aceea, ca o *oardă de barbarĭ*, se considera ca represintândŭ ideile domnitorului şi esecutândŭ tendinţele lui.

Acéstă intortochiare istorică e cu atâtŭ mai ridiculă, cu câtŭ autorulŭ însuşĭ recunósce, că: cea mai mare parte a poporului valachŭ din Transilvania gemea sub jugulŭ celŭ greu alŭ unei întreite apăsărĭ, erau iobagĭ ai Ungurilorŭ şi ai Saşilorŭ, n'aveu nicĭ unŭ dreptŭ, erau numiţĭ în lege *naţiune nefolositóre valahă, streină, pe care o toleréză ţéra numai pentru interesulŭ publicŭ* (chronistulŭ Cserey). Numai Irlandezulŭ a avutŭ o sórte mai amară decâtŭ acéstă naţiune *de iobagĭ*, căcĭ elŭ a devenitŭ sclavŭ în propria lui patriă. Prin urmare, după istoriculŭ ungurŭ, numai într'atâta e mai amară sórtea Irlandezului, întru câtŭ elŭ se consideră ca suferindŭ în propria lui patriă, pe când Valahulŭ din Transilvania era considerată ca colonistŭ, lăsatŭ în graţia şi disgraţia Ungurilorŭ şi Saşilorŭ; de toleranţă sĕu egală îndreptăţire nicĭ vorbă nu pute fi, Valahii erau apĕsaţĭ şi în ce privesce religiunea, raţiunea şi proprietăţile lorŭ; nimicŭ nu era ce ar fi putută îndulci contrastulŭ dintre împilatorĭ şi dintre victima lorŭ.

Este constatatŭ, dice istoriculŭ ungurŭ, că în domeniulŭ Zlatnei ţĕranulŭ era jefuitŭ fără cruţare cu regalulŭ crâşmăritului, plângerile lorŭ nu-şĭ ajungéu scopulŭ nicĭ la tribunale nicĭ în Viena. Dér acestea nu se potŭ considera ca destule cause pentru rĕscólă. Unŭ factorŭ principalŭ alŭ rĕscolei a fostŭ vieţa de haiducia a poporului valahŭ, favorisată de munţii şi pădurile dela graniţa Transilvaniei, Valahiei, Banatului şi Serbiei. Intre haiducii valahĭ a ajunsŭ la o mare védă *Gregorin*

vorbindŭ, elŭ (inculpatulŭ), a afirmatŭ, că numitulŭ preşedinte de tribunalŭ, folosindu-se de posiţiunea sa oficială, a influinţatŭ asupra votanţilorŭ, ceea ce după lege nu este permisŭ, şi că sciindŭ s'a folositŭ de unŭ documentŭ falsŭ: a acusatŭ deci pe numitulŭ preşedinte cu fapte punibile conformŭ §-lorŭ 187 şi 405 din codulŭ penalŭ şi astfelŭ — acéstă acusă neîntemeiată, ridicată, de Franciscŭ Hossu Longinŭ, involvă în sine criteriulŭ delictului de calumniă prevĕdutŭ la § 260 cod. pen. chiar şi cu privire la § 270 punct. 2 şi la disposiţiunile cuprinse în § 271 cod. pen căcî afirmaţiunile indicate ale inculpatului stândŭ în legatură cu datorinţele oficiale ale ofensatului Dr. Franciscŭ Solyom-Fekete, ar forma astfelŭ de fapte, carî, în casulŭ adeveririi lorŭ, ar trage după sine, deşi nu unŭ faptŭ criminalŭ, der celŭ puţinŭ unŭ delictŭ disciplinarŭ punibilŭ conformŭ §-lui 20 punt. 6 art. de lege VIII din a. 1871.

După aceste mai urmeză câte-va motive secundare, din carî reese, că inculpatului i-s'a datŭ voiă sĕ documenteze cele afirmate despre preşedintele tribunalului din Deva, ba chiar şi judele instructorŭ şî-a pusŭ tótă silinţa ca aceste afirmaţiunî sĕ se dovedescă, der inzadarŭ, căcî martorii ascultaţî au doveditŭ chiarŭ contrarulŭ dela cele afirmate de inculpatulŭ, accentuându-se mai departe, că şi în casulŭ, decă partea formală a atestatului mai susŭ amintitŭ ar conţinea o falsificare óre-care, nicî atuncî nu s'ar putea aplica în contra preşedintelui, fiindŭ că elŭ numai a cerutŭ sĕ-i se deie unŭ atestatŭ, der n'a conlucratŭ la compunerea lui, astfelŭ der inculpatului nu i a succesŭ dovedirea afirmaţiunilorŭ sale.“ Mai departe continuă:

„Fassiunea inculpatului depusă la pertractarea finală, că adecă istoria acelui atestatŭ o-a audītŭ dela Emilŭ Koszperda, prin urmare ceea ce a afirmatŭ în contulŭ partidei ofensate, nu se derivă dela sine, precum şi acea apĕrare a sa, că n'a avutŭ intenţiunea de a dejosi şi vătĕma pe ofensatulŭ, nu potŭ servi de basă la absolvirea sa, deore-ce depunerea nehotărîtă a lui Koszperda nu póte cădea în cumpĕna dovedilorŭ; apoi pentru constatarea delictului de mai susŭ, nu se recere o imediată intenţiune vătĕmătóre, căcî calumnia se póte comite şi atuncî, decă calumniatorulŭ n'a sciutŭ, că faptulŭ afirmatŭ de densulŭ este neesactŭ; căcî conformŭ adevĕratei interpretărî a §-lorŭ respectivî din cod. penalŭ, nu numai celŭ ce a scornitŭ calumnia este punibilŭ, ci şi celŭ ce o vulgariseză, o rĕspândesce; în urmă, pentru că numirea autorului nu eschide punibilitatea divulgatorului Apoi sfirşesce:

Celelalte afirmaţiunî ale inculpatului produse spre motivarea acusei sale, conformŭ cărora ofensatulŭ preşedinte de trib. a datŭ lui Emilŭ Koszperda unŭ autografŭ alŭ sĕu, cu scopulŭ, ca numitulŭ sĕ fiă eliberatŭ de sub deţinerea intenţionată de judele incuirentŭ; mai departe, că ofensatulŭ a lăsatŭ sĕ se ducă o salciă de pe teritorulŭ lui Franciscŭ Teutschek, fără scirea şi invoirea acestuia, după ce aceste afirmaţiunî n'au fostŭ şi nu suntŭ refrânse prin fassiunea ofensatului, şi după ce, deşi nu în modulŭ şi coloritulŭ plinŭ de ură, susţinutŭ de inculpatulŭ, totuşî ele prin fassiunile martorilorŭ ascultaţî fiindŭ dovedite dreptŭ *fapte împlinite*, nu au pututŭ sĕ se considere ca aparţinĕtóre faptului de delictŭ de calumniă, şi nicî nu potŭ sĕ formeze elementele constitutive ale aceluia, şi prin consecinţă ele nicî n'au pututŭ sĕ servescă ca motive la enunciarea culpabilităţii inculpatului, ş. c. l.

Din şedinţa tribunalului reg., ca forŭ criminalŭ, ţinută în Alba-Iulia la 3 Martie 1887. Ladislau Henter m. p. preşedinte; Romulŭ Presia m. p. notarŭ.

Mulţămită publică. — Sinodulŭ nostru parochialŭ gr. or. românŭ din Arpatacŭ, protopresbiteratulŭ Trei scaunelorŭ, şî-a esprimatŭ în şedinţa sa estraordinară din 8 Martie a. c. adênca sa mulţămire pentru ajutorulŭ de 100 fl. v. a, ce s'a votatŭ — la propunerea Prea onoratului Comitetŭ, — de cătră Prea Onoratulŭ sinodŭ parochialŭ alŭ bisericei gr. or. române cu hramulŭ „Sântului Nicolae“ din Braşovŭ în şedinţa sa ordinară din 15 Februarie a. c. sub punctŭ 66, — în scopulŭ procurărei celorŭ 4 icóne împĕrătescî pentru biserica nóstră din Arpatacŭ, ce este nou edificată.

Unŭ ajutorŭ mai bine venitŭ, decâtŭ acesta nicî nu putea sĕ fiă, căcî prin elŭ ni s'a datŭ posibilitatea, de a ne vede realisatŭ scopulŭ, ce-lŭ urmărimŭ şi l'amŭ urmăritŭ din 1879 începĕndŭ: de a se pute sfinţi nou edificata nóstră biserică în decursulŭ verei anului acestuia şi a se preda serviciului dumnedeescŭ, ceea ce numai prin propriele nóstre puterî nicîdecum nu se potea ajunge, deorece poporulŭ nostru din Arpatacŭ în urma ghiaţei şi esundarea Oltului din anii 1885 şi 1886, a sărăcitŭ până la desperare.

Dée Dumnedeu ca acéstă faptă nobilă sĕ fiă de unŭ bunŭ augurŭ şi sĕ afle între conaţionalii noştri mai mulţî imitatorî, carî iubindŭ podoba casei lui Dumnedeu sĕ-şî eterniseze numele în biserica nóstră prin asemenea nobile donaţiunî, fiă în banî orî naturalii, căcî simţimŭ mare lipsă de ajutorŭ, lipsindu-ne — afară de cele 4 împĕrătescî, tóte icónele aplicabile pre témplă, ne lipsesce întregŭ celălaltŭ mobilarŭ bisericescŭ, precum: candele, sfetnice, iconostasŭ, candelabre, clopote etc. etc. Icónele se lucră de renumitulŭ pictorŭ românŭ Michailŭ Popŭ din Braşovŭ.

Decă s'ar afla vre-unŭ binefăcĕtorŭ marinimosŭ, acela binevoescă, în ceea ce privesce numirea seu preţulŭ cutărei icóne, ce voesce sĕ o doneze, a se adresa dea dreptulŭ cătră susŭ numitulŭ domnŭ pictorŭ seu cătră comitetulŭ nostru parochialŭ, eră cu privire la celelalte obiecte din mobilariulŭ bis. numai cătră comitetulŭ parochialŭ din Arpatac.

De asemenea şî-a esprimatŭ sinodulŭ nostru parochialŭ mulţămita sa protocolară faţă de resoluţiunea din 26 Noemvre 1886 de sub Nr. 11242 a prea onoratei direcţiunî a institutului de creditŭ şi economii „Albina“ în Sibiiu, în virtutea căruia ni s'au redusŭ interesele acceptului bisericei nóstre la 7%, contribuindŭ prin acesta în modŭ indirectŭ la ajutorarea bisericei nóstre.

Pentru aceste binefăcĕtóre darurî sinodulŭ nostru parochialŭ din Arpatacŭ aduce şi pre calea acésta cele mai căldurose şi sincere mulţămirî.

Arpatacŭ, 11 Martie 1887.

La însărcinarea sinodului parochialŭ.
Dionisiu Nistorŭ, parochŭ.

Ultime scirî.

Sofia, 23 Martie. — Scirî din Salonicŭ spunŭ, că Grecii din districtele dela graniţă pregătescŭ o revoluţiune în Macedonia. Uneltirile grecescî din Macedonia suntŭ inscenate, precum se crede, de influinţa ruséscă. Scopulŭ lorŭ e sĕ siléscă pe Pórta a interveni.

Sofia, 23 Martie. — In Bulgaria domnesce mare activitate militară. Abstragĕndŭ de mĕsurile de precauţiune, ce se iau la graniţele ameninţate contra orîcărorŭ încercărî de insurecţiune ce s'ar întreprinde din afară, se întărescŭ diferite garnisóne în scopulŭ d'a paralisa prin trupe credinciose trupele suspecte. In timpulŭ din urmă au sositŭ în Rusciucŭ despărţĕminte nouĕ de cavaleriă din Şumla şi de infanteriă din Tîrnova, precum şi întărirî de artileriă de fortăréţă. De asemenea artileria din Varna a fostŭ întărită şi în curĕndŭ se vorŭ complecta fortificaţiile fortăreţii. Se mai vorbesce că regenţa are de gândŭ sĕ facă din Tîrnova, prin fortificaţiunî corĕspundĕtóre, o tabĕră întărită şi unŭ punctŭ de concentrare pentru masse mai marî de trupe.

DIVERSE.

Falsificarea untului. — Cetimŭ în »Gazeta Săténului«: Untulŭ e atâtŭ de trebuinciosŭ gătirei mâncărilorŭ — orăşenilorŭ mai alesŭ — încâtŭ, consumaţiunea fiindŭ însemnată, s'au alcătuitŭ în streinătate o mulţime de fabricî de falsificare a untului, cărora (spre ruşinea nóstră trebue sĕ o mărturisescŭ) suntŭ tributarî mulţî Românî, carî îşî cumpĕră untulŭ trebuinciosŭ de prin băcănii. Acestŭ aşa numitŭ untŭ nu e — precum am mai spusŭ cu altă ocasiă — decâtŭ o amestecătură de grăsimî alimentare, oleo-margarină şi margarină, ér nu produsulŭ fără altŭ amestecŭ alŭ laptelui de vacă séu bivoliţă, precum e acela ce-şî póte căpĕta fiecare de prin sate. N'avemŭ cunoscinţă că acestŭ progresŭ alŭ sciinţei d'a se căpĕta untŭ cu altceva decâtŭ cu lapte a pĕtrunsŭ până la noi, şi că existândŭ în ţéră chiar asemenea usinî de falsificare, ar fi nevoiă a se lua mĕsurî represive, dér aflămŭ din revistele economice francese că — ca şi guvernele Danemarcei, Colombiei — guvernulŭ francesŭ are în mână o lege votată de câteva săptĕmânî şi de Senatŭ prin care se pedepsescŭ falsificatorii de untŭ cu pedépsă până la o lună închisóre şi 1000 lei amendă. Proiecte de asemenî legî suntŭ depuse parlamentelorŭ din Olanda, Germania şi Englitera.

Tatălŭ şi fiulŭ. — In Odessa s'a terminatŭ nu de multŭ următorulŭ procesŭ: In Odessa trăia unŭ omŭ cu nevastă-sa, unŭ fiu ca de 18 anî şi câţîva copii mai micî. Băiatulŭ servea într'unŭ magazinŭ de ceaiu. Bĕtrânulŭ n'avea ocupaţiă, era beţivŭ şi 'şî maltrata nevasta în modŭ barbarŭ. Intr'o seră veni beatŭ acasă şi năvălì cu furiă asupra victimei sale. Bĕtrâna începù sĕ strige ajutorŭ, pe când copilaşii plângeu într'unŭ colţŭ. In acelŭ momentŭ sosì acasă băiatulŭ. Scena ce i se înfăţişà îi luà vederile. Elŭ scóse revolverulŭ, ce'lŭ purta la sine, şi trase douĕ focurî în tatălŭ sĕu, care cădù mortŭ Curtea cu juraţî l'a achitatŭ!

Rĕsbunarea unei maimuţe. — Se scrie din Modjokerto: Fostulŭ maşinistŭ dela rafinăria de zaharŭ: »Regele Wilhelm II“, a muritŭ în urma unorŭ muşcăturî ale unei maimuţe, carî i-au fostŭ făcute în condiţiunile cele mai ciudate. Elŭ avea o maimuţă, care se obicînuise a bea în fie-care di unŭ păhăruţŭ de rachiu. Acum câtva timpŭ, voì sĕ se desfacă de acestŭ animalŭ şi 'lŭ dete unui amicŭ alŭ sĕu Cu tóte acestea, maimuţa găsi mijloculŭ d'a scăpa de trei orî pentru a veni la vechiulŭ sĕu stăpânŭ. Acesta hotărî atuncî s'o otrăvéscă, şi 'i pregăti, ca de obiceiu, păhăruţulŭ de rachiu, punĕndŭ în elŭ otravă. Maimuţa, mai înainte de a bea mirosì rachiulŭ, părù a înţelege, că stăpânulŭ ei i-a pusŭ ceva rĕu în întru şi, înfuriindu-se, aruncà păhăruţulu josŭ; apoi se aruncà asupra stăpânului sĕu, îlŭ apucà cu dinţii de mână şi-lŭ muşcà de mai multe orî până la osŭ. Maşinistulŭ a muritŭ după trei lunî de rănile făcute de acéstă inteligintă maimuţă.

Rectificare. In Nr. de erî alŭ fóiei nóstre, la articululŭ de fondŭ, şirulŭ 5 de susŭ, în locŭ de: Scirile de mai josŭ, sĕ se cetéscă: *Şirele* de mai josŭ etc.

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ **Dr. Aurel Mureşianu**

Pintea, regele Alpilorŭ, care era atâtu de cutezătorŭ, încâtŭ la 1703 a atacatŭ Baia mare. In comitatulŭ Caraşŭ era la 1781 o bandă, alŭ cărei capŭ era *Ardelianu*. In Ittebe s'a resculatŭ poporulŭ cu popii în frunte. Impĕratulŭ Iosifŭ II călĕtorindŭ prin Banatŭ constatà că înşişî proprietarii au prisinuitŭ aceste mişcărî, căcî spre a'şî mări locurile de păşune constrângeu pe supuşii lorŭ sĕ emigreze. Este acelaşî motivŭ, care şi în Irlanda a fostŭ unulŭ dintre motorii principalî ai mişcărei agrare.

Cu tóte aceste nemernicii suferite de Românî, Marczali îi gratifică cu epitetulŭ de *poporŭ sĕlbaticŭ* şi lipsitŭ de orî ce simţŭ omenescŭ. Dice apoi, că comitatulŭ Aradului angagiase 24 de pandurî ca sĕ tortureze pe cei prinşî, er comitatulŭ Torontalului hotărîse sĕ'i tragă în ţépă, der împĕratulŭ n'a aprobatŭ aceste torturî, ci graţiindu'i i-a condamnatŭ la închisóre pe viaţă şi la arderea cu ferulŭ. Étă ce a disŭ împĕratulu: „Din acéstă împrejurare se póte vedea câtŭ de greşită este administraţiunea ungurescă, unŭ comitatŭ nu se ruşinéză a angagea 24 pandurî spre a lăsa sĕ se odihnescă amploiaţii sĕi înspăimĕntaţî, şi póte că în curiele sale se află mai mulţî nepricepuţî, carî trăescŭ din munca sĕrmanului poporŭ. Pandurii sĕ fiă concediaţî!“ Ne dă istoriculŭ ungurŭ a înţelege, că Ungurii, ca sĕ amăgescă pe împĕratulŭ, au trimesŭ acestuia raporte despre crime îngrozitóre, der împĕratulŭ n'a permisŭ pedepsa cu mórte, ci recomândă bătaia cu parulŭ.

Comitatele Caraşŭ şi Aradŭ au hotărîtŭ, pentru a face pe acestŭ *poporŭ cerbicosŭ* sĕ se mulţămescă cu *pacinica* vieţă ţĕrănéscă, ca pe lângă esecuţiunî şi altele sĕ li se dărîme casele haiducilorŭ şi consângenii lorŭ sĕ fiă aruncaţî în închisóre. Mĕsurile comitatelorŭ fură aprobate, afară de mĕsura d'a se dĕrîma casele. Totodată s'au numitŭ comisarî generalulŭ Papilla (care însuşî era valahŭ) ca militarŭ şi Antoniu Iancovicî ca civilŭ.

După acestea, Marczali continuă astfelŭ:

„Acésta a fostŭ introducerea în drama sângerósă din Transilvania. Incă în véra şi tómna anului 1784 o cetă numerósă de omenî înarmaţî, carî desconsideră tóte prescripţiunile legii, se ţine la marginile comitatului Zarandŭ.

In órda acésta suntŭ numai Valachî. Ei suntŭ tiranî până la neumanitate şi totuşî află sprijinŭ în simpatia conaţionalilorŭ lorŭ. O bună parte din ceea ce am istorisitŭ până acum s'ar putea considera, deşi isvórele ce mî-au statŭ la disposiţiune suntŭ oficiale, ca o esagerare a amploiaţilorŭ ungurî comitatensî, décă nu s'ar dovedi totŭ acésta printr'unŭ isvorŭ germanŭ de pe acelaşî timpŭ.

Vomŭ împărtăşi în estrasŭ rapórtele unui călĕtorŭ („Călĕtoria lui Iohann Lehmann dela Pojunŭ la Sibiiu 1785“): »Dincolo de rîulŭ Tisza întri în Bănatulŭ de odinioră, care de câţîva anî aparţine Ungariei; siguranţa publică e pusă sub garanţia poliţailorŭ comitatensî. Partea cea mai mare a locuitorilorŭ din acestŭ ţinutŭ suntŭ Valachî; trăsurile feţii lorŭ, pĕrulŭ lungŭ, care se lasă pe umerî, portulŭ celŭ simplu, rĕu şi aprópe greţosŭ, îţî insuflă spaimă; tóte acestea întărescŭ disa: In der Walache ist ein Spitzbube.“ Nu esistă o afirmaţiune mai neomenescă şi mai uşuratică ca acésta, despre o naţiune întregă: „Suntŭ Valachî, carî suntŭ Spitzbuben, prin urmare toţi Valachii suntŭ Spitzbuben!« Unŭ frumosŭ sylogismŭ dela mai puţinî la toţî ar fi: „Valachii încă suntŭ omenî, prin urmare toţi omenii înca suntŭ Spitzbuben“.

„Una e adevĕrată ca şi cealaltă. O altă vină, ce îi compete acestei naţiunî, deşi n'o facŭ bucurosŭ, dér trebue sĕ o afirmŭ şi eu. Se dice despre ei că suntŭ setoşî a vĕrsa sânge şi a şî rĕsbuna. Cea dinteiu provine din cea din urmă. Nenumĕrate esemple înspăimântătóre din timpulŭ mai nou adeverescŭ acéstă imputare ce li se face. Cu tóte acestea ea n'are sĕ înspăimânte pe călĕtorŭ. Valachulŭ nu atacă: este elŭ însĕ ofensatŭ, apoi caută numai după ce au trecutŭ câţîva anî cu o artă anume plănuită a-şî rĕsbuna, şi cu deosebire omorândŭ pe celŭ ce l'a ofensatŭ. — Călĕtorulŭ, care-şî continuă drumulŭ, şi se pórtă pacînicŭ şi înţelepteşte; a ştiutŭ sĕ se feréscă de Valachii poftitorî de rĕsbunare. Eu aşŭ putea aduce multe casurî, în carî ţĕranulŭ germanŭ, care locuesce între Valachî, a fostŭ multŭ mai neumanŭ decâtŭ chiar Valachulŭ...“

(Va urma).

Cursulŭ la bursa de Viena

din 24 Martie st. n. 1887

Rentă de aurŭ 5%	102 20
Rentă de hârtiă 5%	89 45
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	149.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	98 80
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	124 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115 25
Bonurĭ rurale ungare	105.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.50
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.59
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 59
Bonurĭ rurale transilvane	104 50
Bonurĭ croato-slavone	104.50
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.75
Imprumutulŭ cu premiu ung.	121.—
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	123.50
Renta de hârtiă austriacă	81.—
Renta de arg. austr.	82 05
Renta de aurŭ austr.	113 50
Losurile din 1860	133.50
Acţiunile băncel austro-ungare	881 —
Act. băncel de creditŭ ung.	294.95
Act. băncel de creditŭ austr.	286. —
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	6 00
Napoleon-d'orĭ	10.12
Mărcĭ 100 imp. germ.	62.70
Londra 10 Livres sterlinge	127.75

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 11 Martie st. v. 1887.

	Cump.	vend.
Renta română (5%).	91—	9 1/2
Renta rom. amort. (5%)	94—	94 1/2
» convert. (6%)	84—	84 1/2
Impr. oraş. Buc. (20 fr.)	35—	36—
Credit fonc. rural (7%)	101—	101 1/2
» „ „ (5%)	84 1/4	84 3/4
» » urban (7%)	96 1/2	97—
» » » (6%)	90—	91—
» » » (5%)	78—	79—
Banca naţională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	18.1/4	18.3/4
Bancnote austriace contra aurŭ.	2.01	2.02

Cursulu pieţei Braşovu

din 25 Martie st. n. 1887

Bancnote românescĭ	Cump.	8.44	Vend.	8.48
Argint românesc	»	8.40	»	8.45
Napoleon-d'orĭ	»	10 07	»	10.10
Lire turcescĭ	»	11.30	»	11.40
Imperialĭ	»	10.33	»	10.38
Galbenĭ	»	5 95	»	6.—
Scrisurile fonc. »Albina« 6%	»	101.—	»	102.—
„ » „ 5%	„	98.—	»	99.—
Ruble Rusescĭ	»	112.—	»	113.—
Discontulŭ	»	7—10% pe anŭ.		

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

Rugămŭ pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe făşia sub care au primitŭ diarulŭ nostru până acuma.

Domnii ce se abonézä din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ şi sĕ arate şi postaultimă.

Décă se ivescŭ iregularitățĭ la primirea diarului onor. abonaţĭ suntŭ rugaţĭ a ne încunosciinţa imediatŭ prin carte postale, ca în câtŭ depinde dela noi, sĕ se delătureze *ADMINISTR. „GAZ. TRANS"*

ABONAMENTE

la

„Gazeta Transilvaniei"

se potŭ face cu începerea dale 1 şi 15 ale fiecărei lunĭ, mai uşorŭ prin mandate postale.

Adresele ne rugămŭ a ni se trimite esactŭ arătându-se şi posta ultimă.

Preţulŭ abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei lunĭ	3 fl. —
„ şése lunĭ	6 fl. —
„ unŭ anŭ	12 fl. —

Pentru România şi străinătate:

pe trei lunĭ	10 francĭ
„ şése lunĭ	20 „
„ unŭ anŭ	40 „

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei."

Nr. 180/1887
a. f. sc. c. d.

Licitaţiune scădĕtóre cu oferte

pentru

ridicarea noului edificiu gimnasialŭ în Năsĕudŭ.

Administraţiunea fondurilorŭ scolastice centralĭ din districtulŭ Năsĕudŭ voesce a edifica o localitate nouă pentru gimnasiulŭ românescŭ gr. cat. din Năsĕudŭ pe temeiulŭ actelorŭ şi a planului de edificare aprobate cu unele întregirĭ de către ministrulŭ reg. maghiarŭ pentru cultŭ şi învĕţămentulŭ publicŭ cu rescrisulŭ ddto 26 Faurŭ 1887 Nr. 202 conformŭ cărora cere trebuinţa a se efectui:

		fl.	cr.
1.	Săpătura şi altŭ lucru de pămentŭ în preţŭ de	490	44
2.	lucru de zidarŭ	72.807	58
3.	„ „ pietrarŭ	6,121	03
4.	„ „ lemnarŭ	10,381	21
5.	„ „ sculptorŭ	931	60
6.	„ „ ferŭ	10,078	38
7.	„ „ mĕsarŭ, coloritorŭ cu lacŭ şi colóre, apoi de glăjarŭ (sticlarŭ)	14,978	94
8.	lucru de dulgherŭ (bleharŭ)	2,559	73
9.	„ „ acoperitŭ cu şirepurĭ (ţigle)	1,744	86
10.	lucrurĭ diverse	1,242	—
	la olaltă	121.335	77

Aceste lucrurĭ se vorŭ da la unŭ întreprindĕtorŭ séu la mai mulţĭ pe calea licitaţiunei minuende cu oferte.

Ofertele trebue sĕ fiă compuse în scrisŭ, timbrate, sigilate bine cu ceară tare de sigilatŭ şi din afară se pórte suprascripţiunea: **„Ofertŭ la ridicarea noului edificiu gimnasialŭ în Năsĕudŭ"** şi sĕ se dea la protocolulŭ de intrate alŭ comisiunei administrătóre de fondurile scolastice centralĭ districtualĭ în Năsĕudŭ, séu sĕ se trimită pe postă sub adresa acestei comisiunĭ până în **25 Aprilie 1887 la 6 óre după amédĭ.**

Deschiderea ofertelorŭ o întreprinde comisiunea numai decâtŭ după trecerea terminului pentru insinuarea lorŭ.

După terminulŭ defiptŭ oferte nu se vorŭ mai accepta, şi cele ce vorŭ întra vorŭ fi reieptate.

Ofertele înlăuntrulŭ lorŭ voiŭ avé a cuprinde:

a) Determinarea că voiesce oferintele a fi întreprindĕtorŭ generalŭ pentru tóte lucrările enumĕrate aicĭ mai susŭ sub 1—10 séu numai la unele din ele, în care casŭ va arĕta cu numĕrulŭ, care lucru voiesce a-lŭ efectui.

b) Suma procentelorŭ câte voiesce a-le scări séu lăsa din preţulŭ preliminatŭ, atâtŭ cu cifre câtŭ şi negreşitŭ şi cu litere.

c) şi dovéda că întreprindĕtorulŭ posede capacitatea formală şi materială de a efectui clădirea şi dechiaraţiunea espresă că oferintele a cetitŭ, studiatŭ şi a priceputŭ bine condiţiunile edificărei, precum descrierea edificiului, planurile, preliminarulŭ de spese, tabla de preţurĭ şi preste totŭ întregŭ elaboratulŭ de edificare şi că spre comprobare a iscălitŭ tóte documentele respective, asemenea că cunósce şi înţelege din vorbă 'n vorbă condiţiunile de licitaţiune şi se supune lorŭ fără nicĭ o condiţiune séu observare.

d) Oferintele sĕ fi pusŭ în ele suma de 5% a sumei preliminate pentru lucrulŭ, la a cărui efectuire se oferesce şi anume séu în banĭ gata séu în hârtii de statŭ scădute sub 10% sub preţulŭ dilei de **25 Aprile 1887** ca vadiu la întreprindere, care în casŭ când ar ajunge a fi oferintele celu acceptatŭ, îlŭ va întregi la 10% spre a servi de cauţiune, ce se póte face şi în ipotecă pupilară.

e) Iscălitura cu mâna propriă a întreprindĕtorului puindu-şĭ şi starea şi locuinţa.

Documentele de edificare şi ordinaţiunea ministerială Nr. 202 din 1886 se potŭ vedé aicĭ în cancelaria administraţiunei fondurilorŭ scolastice centralĭ până la terminulŭ însinuărei ofertelorŭ în órele dela 8 până la 12 înainte de prândŭ şi dela 3 până la 6 după prândŭ.

Subscrisa comisiune îşĭ reservă dreptulŭ de a accepta séu reiepta fără restrîngere şi fără ceva îndatorire orĭ care ofertŭ, fără privire la suma cuprinsă în elŭ séu la persóna, care l'a, datŭ orĭ în generalŭ orĭ în specialŭ, orĭ singuraticŭ, orĭ cumulativŭ, pentru oferinte însĕ e îndatoritorŭ din momentulŭ predărei la protocolulŭ de întrate, din care minutŭ rĕmâne legată şi cauţiunea séu vadiulŭ şi oferintele rĕmâne rĕspundĕtorŭ şi personalminte pentru ofertulŭ seu.

Despre acceptarea séu reieptarea vr'unui ofertŭ se va hotărî în timpŭ de 14 dile începĕnd din **25 Aprilie 1887**, pe când vadiele oferenţilorŭ neacceptaţĭ se vorŭ restitui fără amânare.

Din şedinţa comisiunei administrătóre de fondurile scolastice centralĭ districtualĭ.

Năsĕudŭ, 9 Martie 1887.

Preşedintele:	Secretarulŭ:
Ionŭ Ciocanŭ.	**Ioachimŭ Mureşianu.**

L á t t a m:

Besztercze, 1887 17/3.

Br. Bánffy Dezsö, föispán, kir. biztos. 1—3

Tarifa anunţurilorŭ şi inserţiunilorŭ.

Anunciurĭ în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6

Pentru inserţiunĭ şi reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repeţirĭ se acórdă următórele rabate:

Pentru repeţirĭ de 3— 4 orĭ	10%
„ „ „ 5— 8 „	15%
„ „ „ 9—11 „	20%
„ „ „ 12—15 „	30%
„ „ „ 16—20 „	40%
Dela 20 de repeţirĭ în susŭ	50%

Pentru anunciurĭ ce se publică pe mai multe lunĭ se facŭ învoirĭ şi reducerĭ şi peste cele însemnate mai susŭ.

Tipografia ALEXI, Braşovŭ.